

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 10:30 uur d.d. 30 maart – 10:30 uur d.d. 31 maart

5.1.2e Directie Communicatie VWS | Input voor de interdepartementale omgevingsanalyse

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Nederlanders besmet en/of geïsoleerd Patiënten, medewerkers en bezoekers van gesloten Nederlandse ziekenhuizen 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Zorginstellingen en personeel Pgb-houders 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek dat zich (o.a. op sociale media) zorgen maakt Politici

Samenvatting

- Zonder het advies van het OMT te hebben gezien, gaan media er (al dan niet op de voorpagina's) vanuit dat de huidige maatregelen worden verlengd. Een verzwaring van de huidige maatregelen wordt niet verwacht. Verschillende scenario's over de lengte van de verlenging gaan rond, met 1 juni als 'meest zwarte scenario'. Eind april of begin mei wordt het vaakst genoemd als mogelijke einddatum. Over de scholen is nog veel onduidelijkheid.
- Media verwachten dat het Kabinet daarbij 'een stuk beter' zal communiceren dan tijdens de laatste persco (en zal daar ook scherp op letten!)
- De vraag die eerst sluimerde, maar nu vaker wordt gesteld (zeker in het licht van een verlenging die mogelijk nog maanden gaat duren): 'zijn de maatregelen niet schadelijker dan de kwaal?' Wat doet een nóg langere lockdown met een samenleving: de gezondheid van mensen, hun geestelijk welbevinden, de economie, de leerontwikkeling van kinderen?
- De IC-capaciteit en de noodzaak nog sneller op te schalen dan eerder gedacht, is het tweede gesprek van de dag. Het wordt heel spannend, zo is aan alle kanten te horen. Er moet in 6 dagen gebeuren waar eerst veel langer voor stond: zondag moéten er 2.400 IC-bedden zijn. Het 'zwarte' doemscenario wordt steevast besproken: kiezen wie wel en wie niet op de IC mag. Verschillende belangengroepen trekken al langer aan de bel over grote zorgen bij de achterban (ouderen, mensen met een beperking).
- Maar met alleen bedden is Nederland niet gered, zo klinkt het. Een IC bestaat uit meer dan een bed: allerlei apparatuur, medicamenten, en -vooral ook- personeel. Dat laatste is precair: naast het aantal bedden moet ook het personeel in rap tempo opschalen richting zondag.
- Ook aandacht (bij Jinek en Op1) voor het 'voorzichtig positieve' beeld uit Brabant waar het aantal ziekenhuisopnamen wat afneemt. Er zijn wel zorgen voor Zuid-Holland; kan die straks de zorg aan? Ook toenemende geluiden van een mogelijk nieuwe brandhaard in de biblebelt.
- De 'blame-game' popt meer op, bijvoorbeeld: had het RIVM niet eerder moeten weten dat de IC-piek sneller zou volgen en hoger zou zijn? "Jaap van Dissel heeft wat uit te leggen", aldus Volkskrant. Telegraaf noemt de gang bij het RIVM 'zeer verontrustend'. En Parool kopt: "IC's sneller vol: 'RIVM heeft met verkeerde prognoses gerekend'". Maar ook in de vraag 'waarom heeft Nederland zo weinig IC-capaciteit in vergelijking met bijvoorbeeld Duitsland?' schuilt een wijzende vinger. Hadden we niet veel beter voorbereid kunnen zijn op deze crisis? Op social media heel veel kritiek op "de verkeerde prognose" van het RIVM.
- De eerder uitspraak van Philips-topman Van Houten, ebt nog na. Oppositiepartijen lopen vooruit op het debat van woensdag en willen weten "hoe dit kan en wat er nu gebeurt om zo snel mogelijk de apparatuur in Nederland beschikbaar te krijgen".

Karakterisering berichtgeving

- Media brengen stellig het nieuws dat het Kabinet vanavond een verlenging van de maatregelen zal aankondigen. Daarnaast aandacht voor de 'spannende race' om zondag 2.400 IC-bedden te hebben. Media staan ook stil bij groepen die hard worden getroffen: ouderen, maar ook dak- en thuislozen.
- Veel verslaggeving 'direct vanaf de werkvloer' in ziekenhuizen.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)*Slachtoffers*

- Woonzorglocatie Nieuw Rijsenburgh in Sommelsdijk is hard geraakt: er zijn zeven bewoners overleden en 35 zijn besmet geraakt. Dat blijkt uit cijfers die zorginstelling CuraMare maandagmiddag naar buiten bracht.
- In woonzorgcentrum Brinkhoven in het Gelderse Heerde zijn 8 van de 70 bewoners overleden en zijn er tenminste 23 besmet. Ziek personeel zit noodgedwongen thuis, militairen zijn ingevlogen om de verzorging over te nemen. Familie is zeer bezorgd over de situatie.
- In het ETZ in Tilburg zijn afgekeurde mondkapjes afkomstig uit China gebruikt. Dat bevestigt een woordvoerder van het ziekenhuis. "Dertig schoonmaakmedewerkers hebben er mogelijk kort mee gewerkt. De kans op besmetting met het virus is overigens uiterst klein, mede omdat deze schoonmakers geen (rechtstreeks) contact hebben gehad met patiënten. Ze hebben lege kamers schoongemaakt."
- Het aantal besmettingen in Duitsland heeft de 60.000 overschreden (ruim 500 doden). Een van de brandhaarden blijft de aan Nederland grenzende deelstaat Noordrijn-Westfalen met bijna 15.000 genoteerde besmettingen en 125 doden.
- In het epicentrum van besmettingen in Italië, Lombardije, steeg het aantal doden t.o.v. een dag eerder. Het aantal besmettingen nam voor de tweede achtereenvolgende dag flink af.

Identiteiten

- Vijftien bemanningsleden van de onderzeeboot Zr. Ms. Dolfijn zijn positief getest. De onderzeeër heeft een oefening op de Atlantische Oceaan afgebroken en koerst naar Nederland.
- De coronacheck-app van het OLVG, is meer dan een miljoen keer gebruikt. Bij 2.849 mensen is een verdenking van het virus vastgesteld. 35 mensen werden doorgestuurd naar een corona-screeningsunit.

Scenario's

- Het gevaar op een coronabesmetting is nu groter binnen de familie dan op straat, waarschuwt de WHO. Dit komt door alle maatregelen van veel landen, van lockdown en uitgaansverbod tot contactverbod of de oproep minstens 1,5 meter afstand te houden om verspreiding van het virus te voorkomen. In zekere zin is de overbrenging van de straat verplaatst naar het gezin. Het risico van een besmetting loert nu in de eigen vier wanden. In de meeste delen van de wereld vinden daar nu de meeste infecties plaats, aldus de WHO.
- Jannie (86) uit verzorgingstehuis gehaald door familie na aankondiging Kabinet dat verzorgingshuizen gesloten werden voor bezoek

Informatiebehoefte

- Veel rubrieken in de kranten met 'vijf vragen over... 'hoe groot is het werkelijk aantal besmettingen en doden?'; 'Waarom is het sterftepercentage in Nederland zo hoog, vanwege minder testen dan andere landen?'; 'Waarom hebben de Duitsers zoveel meer IC-bedden?'
- In EenVandaag de vraag centraal: wie worden nog opgenomen op de ic wanneer de bedden bijna bezet zijn?
- Lodewijk Asscher (PvdA) wil meer duidelijkheid over de sombere corona-prognose die het RIVM afgelopen zondag stelde. Asscher wil weten waar de verschillen in het aantal verwachte ic-patiënten vandaan komt.
- Woensdag wordt op NPO1 de reportage Levenslust uitgezonden. Voor de reportage werden artsen en specialisten gevolgd die coronapatiënten behandelden op ic's in drie Nederlandse ziekenhuizen.
- Webcare van VWS krijgt vooral negatieve berichten binnen. Onderwerpen o.a. de afgekeurde mondkapjes, de IC-capaciteit en de 'late' bestelling van beademingsapparatuur bij Philips. Dinsdagochtend onbegrip dat mensen die vanuit het buitenland met KLM vliegen, niet worden gecontroleerd. Bij het RIVM komt (o.a.) de vraag weer binnen of het virus zich via producten (winkelwagentjes, deurklinken) kan verspreiden?

Geruchten

- Op social media gaan berichten rond uit China en andere landen dat mensen weldegelijk twee keer zijn besmet met Corona en (groeps)immunitet voor het virus niet opgaat.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)*Uitbreiding zorglocaties*

- Het ziekenhuis Gelderse Vallei in Ede is het eerste ziekenhuis in Nederland waar militair medisch personeel wordt ingezet. Defensie stuurt zes artsen en twaalf verpleegkundige naar het ziekenhuis.
- Zorgorganisatie Palliatem wil dat coronapatiënten die gaan overlijden dat zoveel mogelijk thuis kunnen doen. De patiënten die het coronavirus hebben, kunnen niet in een hospice terecht. Om te voorkomen dat ze alleen in een ziekenhuis sterven, proberen de zorgverleners ze naar huis te brengen.
- De landelijke huisartsenvereniging (LHV) meldt dat huisartsen eenmalig een tegemoetkoming van 10 euro per patiënt krijgen i.v.m. de coronacrisis.
- In Ahoy Rotterdam worden hallen ingericht voor de opvang van patiënten. Er worden 700 plekken ingericht.

ActiZ pleit voor coronatest voor personeel thuiszorg en verpleging

- Veel thuiszorgmedewerkers en personeel van verpleeghuizen zijn door het aanhoudende tekort aan beschermingsmiddelen bang om aan het werk te gaan. ActiZ pleit er voor om personeel van verpleeghuizen en thuiszorginstellingen te gaan testen op het coronavirus.

Apotheken hebben handen vol aan hamsterende klanten

- Apothekers door heel Nederland hebben te maken met hamsterende klanten. Het aantal herhaalrecepten ligt 30% hoger dan vorig jaar. Groothandel Brocacef kan voldoende medicijnen inkopen voor zijn Benu-apotheken. Er zijn wel grote zorgen over tekorten aan slaapmiddelen voor ic's in ziekenhuizen

Onderzoek naar risicofactoren

- Het Universitair Medisch Centrum Groningen en onder andere de Rijksuniversiteit Groningen doen onderzoek naar risicofactoren voor COVID-19. Meer dan 135.000 inwoners in Groningen, Friesland en Drenthe krijgen de komende tijd wekelijks een vragenlijst toegestuurd. Er wordt onderzocht of erfelijke en omgevingsfactoren van invloed zijn op de ziekteontwikkeling.

Onderzoek naar vaccin

- Johnson & Johnson heeft een kandidaatvaccin tegen COVID-19 geselecteerd en hoopt daarmee uiterlijk in september een eerste klinische studie bij mensen te starten.
- Het Leids Universiteit Medisch Centrum heeft een crowdfundingactie #wakeuptocorona opgezet om zo 2 miljoen euro in te zamelen voor het testen van mogelijke virusremmers en vaccins.

Behandeling coronapatiënten

- In het Erasmus MC krijgen zieke patiënten plasma met antistoffen toegediend, afkomstig van genezen coronapatiënten. Erasmus MC heeft enkele honderden aanmeldingen gekregen van genezen patiënten.

Ouders stellen vaccinaties uit

- Thuiszorgorganisatie Zuidzorg meldt dat veel ouders de vaccinatie van hun kinderen uitstellen vanwege corona. "Door vaccinaties wordt de weerstand van een kind tijdelijk lager, waardoor ze bang zijn dat ze vatbaarder worden voor ziektes." De organisatie denkt dat deze angst meespeelt in de afweging van ouders.

Problemen ouders met kinderen met een verstandelijke beperking

- Pieter Hermesen (directeur zorgorganisatie Severinus) roept bij EenVandaag op om voor alle ouders met een kind met een verstandelijke beperking een oplossing te zoeken die rechtdoen aan de behoefte van de cliënt.

Overig: Bavaria gaat desinfectiemiddel maken

- Bavaria haalt de komende twee weken oude biertanks uit de gesloten Nederlandse horecagelegenheden. Uit dit bier wordt de alcohol gehaald en die wordt hergebruikt als desinfecterende spray.

Betekenisgeving*Maatregelen na 6 april*

- Media lopen vooruit op de perso van vanavond en verwachten een verlenging van de maatregelen, maar geen verzwaring ervan.

- Volkskrant stelt dat het lastig beleid maken is, wanneer je je op zoveel onzekerheden moet baseren: exacte moment van de piek; precieze manier van besmetten; onzekerheid over de gevolgen voor kinderen, enz.
- Sjaak de Gouw, directeur publieke gezondheid bij de GGD, verwacht niet dat het kabinet vandaag strengere maatregelen aankondigt. Dat zei hij in NOS Met het Oog op Morgen. "Want het verschil met datgene wat sommigen een lockdown noemen, is nog maar heel klein", zei hij in het Oog. "In Spanje mag iedereen bijvoorbeeld nog maximaal een uur naar buiten om te sporten. Wij mogen alleen nog naar buiten als het noodzakelijk is, maar het komt op hetzelfde neer. De maatregelen zoals die zijn genomen in verschillende landen verschillen in essentie niet veel meer van elkaar."

Versneld opschalen IC-capaciteit

- Binnen een week moeten er 2.400 bedden op de ic beschikbaar zijn, aldus Diederik Gommers (NVIC). Gommers benadrukt dat er naast apparaten ook voldoende personeel moet zijn. "Er wordt ontegenwoordig veel van personeel gevraagd". Gommers vindt het nog moeilijk om te zeggen of de toename in capaciteit voldoende is en hij verwacht niet dat deze week al de zogeheten fase 3 wordt bereikt.
- Microbioloog Jan Kluytmans geeft bij Op1 aan dat de afvlakking van het aantal nieuwe patiënten in Brabant positief is. Wel heeft hij grote zorgen over de ic-bedden, het verloop is te laag. "Achteraf zullen we wellicht wel anders oordelen, maar ik denk dat we voor alsnog goed bezig zijn." Op de uitspraak van Gommers "waren we maar een week eerder begonnen" zegt Kluytmans: "toen het virus nog zo ver weg is, zit je toch nog in een bepaalde ontkenning. Als we toen al maatregelen hadden ingevoerd was er geen draagvlak geweest. Maar we zien nu dat er toch een hele grote groep is met matige klachten."

Crisis legt grote druk op gezinnen

- Van de Nederlandse gezinnen maakt 55 procent zich zorgen om het coronavirus. Dat meldt zorgverzekeraar Zilveren Kruis op basis van onderzoek onder ruim duizend gezinnen met thuiswonende kinderen. Van die gezinnen ervaren ouders met kinderen op de basisschool de meeste stress (48 procent) sinds er verregaande maatregelen door het kabinet tegen het coronavirus zijn genomen. Zo zijn de scholen tot zeker 6 april gesloten. Ouders voelen meer stress (38 procent), hebben een korter lontje (28 procent) en voelen ze zich somberder (26 procent). "Het feit dat je continu op elkaars lip zit, kan voor velen zeer stressvol zijn", zegt gz-psycholoog Gijs Coppens. "In een normale situatie zijn eigen activiteiten buitenshuis, zoals school, sporten en werk, een belangrijk onderdeel van de gezinsdynamiek. We missen nu die natuurlijke balans tussen wel en niet samen zijn."

Meer aandacht voor daklozen

- Actualiteitenprogramma's (o.a. Nieuwsuur en Op1) laten het perspectief van dak- en thuislozen zien. Zij vallen tussen wal en schip: opvanglocaties zijn veelal minder geschikt om aan de adviezen tot social distancing te houden, aldus Cornel Vader van het Leger des Heils. Een alternatief is de straat. Gert-Jan Segers (CU) pleit voor meer geld voor de opvang van dak- en thuislozen voor zowel dag- als nachtopvang. Juist nu er meer mogelijkheden zijn met lege hotels, kerken en scholen etc.

Arts en apotheker bezorgd over tekorten aan geneesmiddelen

- Huisartsen en apothekers zijn bezorgd over een groeiend tekort aan de beschikbaarheid van medicijnen, vooral op het gebied van sedatie en voor chronische aandoeningen. Zij hebben daarover een brief geschreven aan minister Van Rijn, meldt de Landelijke Huisartsen Vereniging.

Zorgen om uitstellen niet-coronazorg

- In de media verschijnen verschillende verhalen van mensen die door de coronacrisis moeten wachten op zorg in het ziekenhuis. Zoals kankerpatiënten niet moeten wachten op een chemokuur, patiënten die wachten op een ivf-behandeling of hartpatiënten die op een hartoperatie wachten.
- Voorzitter Haiko Bloemendal van de Nederlandse Vereniging voor Medische Oncologie (NVMO) stelt dat de zorg voor kankerpatiënten weliswaar 'niet ideaal' is, maar de kwaliteit van zorg is 'nog steeds van een hoog niveau'. De acute en noodzakelijke oncologische zorg vindt "gewoon" plaats, zegt internist-oncoloog Bloemendal. "Waar mogelijk en indien dit de prognose van de patiënten niet negatief beïnvloedt, wordt zorg tijdelijk uitgesteld."

Zorgen bij ouderen om verhalen 'Fase 3'

- De keus die een ziekenhuis maakt om iemand wel of niet te behandelen op de IC mag niet worden gekoppeld aan de leeftijd van een patiënt, aldus de ANBO. De ouderenorganisatie vindt het heel goed dat mensen zelf kunnen aangeven wat hun wensen zijn in hun laatste levensfase, maar daarbij moet worden gekeken naar de gezondheid en niet naar leeftijd. "De meeste ouderen zijn vitaal en van grote waarde voor onze samenleving, bijvoorbeeld als vrijwilliger of mantelzorger. Het is dan ook volkomen onterecht dat er een koppeling wordt gemaakt tussen leeftijd en behandelen", aldus directeur Liane den Haan. "We horen dat ouderen op dit moment gebeld worden met de vraag of zij, als ze ziek worden, behandeld willen worden op de ic." De Haan vindt dat verwerpelijk, "nog los van het feit dat de telefoon niet ideaal is voor dit soort gesprekken."
- Internist Marieke Meinardi geeft bij EenVandaag aan dat een opname op de ic niet van leeftijd afhangt maar van de vitaliteit van de patiënt. Volgens haar moeten zwakkere patiënten zich vooral afvragen hoe zij eraan toe zouden zijn na een opname op de IC.

Onderzoek RTL Nieuws naar de 'regionale risicoprofielen' van de 25 veiligheidsregio's

- RTL Nieuws heeft onderzoek gedaan naar de regionale risicoprofielen. Sommige regio's hebben de gevolgen van een mogelijke pandemie helemaal niet uitgewerkt. Bij alle veiligheidsregio's is onvoldoende in kaart gebracht welke 'capaciteitsproblemen' zouden kunnen ontstaan, zo blijkt uit het onderzoek. Met de alarmerende waarschuwingen in de risicoprofielen is te weinig gedaan, zeggen deskundigen. "Dit laat zien dat je regio's niet moet laten nadenken over nationale crises", zegt Ira Helsloot, hoogleraar veiligheid aan de Radboud Universiteit. "Ze hebben er geen verstand van en geen mogelijkheid om al dan niet noodzakelijke maatregelen te treffen."
- "Sommige regio's signaleren wel de ernst van de situatie, maar zo te zien wordt er verder niets mee gedaan. Men blijft steken in het signaleren", zegt Pieter van Vollenhoven, voorzitter van de Stichting Maatschappij en Veiligheid. "Het is duidelijk een heel wisselend beeld. Men durft dan kennelijk niet zijn of haar vingers hieraan te branden." Volgens Helsloot zijn de risicoprofielen niet meer dan 'bestuurlijke symboliek' en 'bezigheidstherapie voor beleidsambtenaren'. "Er gebeurt helemaal niets mee."

Jeugdbescherming maakt zich zorgen

- Jeugdbescherming Overijssel maakt zich zorgen om de grotere hulpvraag vanwege de coronacrisis. Jeugdbescherming merkt dat gezinnen hulp zoeken die dat voor de uitbraak niet deden.

Grote zorgen bij gedetineerden om corona

- Corona zorgt ook binnen de gevangeniswanden voor spanningen. Mensen die samen in één cel zitten en een zwakke gezondheid hebben, zijn bang om besmet te raken. De Middelburgse advocaat Jos Wouters pleit daarom bij minister Grapperhaus om kortgestraften die het grootste deel van hun straf hebben uitgezeten tijdelijk op vrije voeten te stellen. Dat zal de druk van de ketel halen, verwacht hij. De Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen in België pleitte vandaag ook voor een dergelijke vrijlating van gedetineerden.

Volkskrant: 'Conflict over nieuw systeem dat bedden telt brengt minister De Jonge in lastige positie'

- Volgens de Volkskrant is een conflict ontstaan over de uitrol van een nieuw softwaresysteem dat de bedden capaciteit in kaart moet brengen. Daarbij staan zorgpartijen en topambtenaren van VWS tegenover elkaar en is minister De Jonge in een lastige positie gekomen. Er is weerstand tegen het systeem 2Twny4 dat Marcel de Jong van het Landelijk Coördinatiecentrum Patiënten Spreiding (LCPS) wil invoeren. Inhoudelijke bezwaren zijn: het risico op onbetrouwbare informatie wordt vergroot, het systeem is niet gratis en het is verwarrend nog een systeem in te voeren (ziekenhuizen gebruiken al twee andere systemen).

Cardiologen luiden noodklok

- Cardiologen zijn bezorgd omdat zij zien dat hartpatiënten veelal wegblijven uit het ziekenhuis. Patiënten zouden angst hebben om het virus op te lopen en willen artsen ontlasten. Cardiologen hebben angst dan patiënten nu thuis een infarct doormaken.